

Mısır'da Müslüman Kardeşler: Örgütsel Zorluklar ve İdeoloji

Hasan Obeid

Özet: Bir yandan Müslüman Kardeşlerin yaşadığı güç kaybı diğer yandan güvenlik birimlerinin harekete dönük yürüttüğü operasyonlar; hareket içerisinde, ideoloji ve örgütlenme metodu açısından ya açık bir şekilde barışçıl stratejiler ve taktikler izleme ya da şiddet yanlısı bir yaklaşımı benimseme gibi ciddi değişikliklere gebe tartışmaları başlatmıştır.

Bu araştırma temelinde, Müslüman Kardeşlerin iç bölünmelerin üstesinden gelirken ne tür zorluklarla karşı karşıya kaldığı ve hareketin askeri darbe sırasında benimsediği barışçıl duruşu koruyup koruyamayacağı ve silahlı şiddet yanlısı bir politikayı benimseyip benimsemeyeceği sorunsalı üzerinde duracaktır. Ayrıca, Müslüman Kardeşlerin Mısır siyasal sistemine dönüp dönemeyeceği de ayrı bir tartışma konusu olarak yazıda değinilecek diğer bir başlıktır.

Giriş

Müslüman Kardeşlerin 3 Temmuz'da gerçekleşen askeri darbenin ve bilhassa askeri darbenin ardından güvenlik güçleri tarafından maruz kaldığı amansız operasyonların neticesinde deneyimledikleri her bir durum, hiç şüphesiz hareket açısından örgütlenme biçimi ve ideoloji başlıklarını tartışma konusu haline getirmiştir. Mısır'da yaşanan söz konusu baskı ortamı, hareketin örgütlenmesi üzerinde ciddi bir sarsıntı yaratmıştır. Çünkü baskı ortamıyla birlikte hareketin binlerce üyesi de tutuklanmıştır. Müslüman Kardeşler bugün için kendi örgütsel ağı üzerinde etkili bir kontrol sağlayamayacak durumdadır. Darbeden sonra hareket, yaygın sosyal hizmet ağı sayesinde onlarca yıl içerisinde toplum nezdinde inşa ettiği güçlü ve aleni varlığını bir anlamda kaybetmiştir. Şu zamana kadar siyasal sisteme dönüş için bir yolun bulunamaması, hatta nasıl bir yolun izlenebileceğine dair örgüt içerisinde bir görüş birliğinin sağlanamaması da bu durumu ortaya koymaktadır. Hareket, yeni politik ittifaklar da kuramamıştır. Bu makale, Müslüman Kardeşlerin iç bölünmelerin üstesinden gelirken ne tür zorluklarla karşı karşıya kaldığı ve hareketin askeri darbe sırasında benimsediği barışçıl duruşu koruyup koruyamayacağı ve silahlı şiddet yanlısı bir politikayı benimseyip benimsemeyeceği gibi meseleleri tartışacaktır.

Mevcut İç Farklılıklar

70'li yılların jenerasyonu, Müslüman Kardeşler içerisinde büyük ve önemli bir rol oynamıştır. 70'lerde üniversiteli aktivistlerden oluşan bu

Müslüman Kardeşler bugün için kendi örgütsel ağı üzerinde etkili bir kontrol sağlayamayacak durumdadır. Darbeden sonra hareket, yaygın sosyal hizmet ağı sayesinde onlarca yıl içerisinde toplum nezdinde inşa ettiği güçlü ve aleni varlığını bir anlamda kaybetmiştir

jenerasyon daha sonra birçok ticaret birliğinde de önemli rollere sahip olmuştur. Bu noktada öne çıkan figürler arasında; Ebu Elela Madi, Abdulmunim Ebulfutuh ve Essam El-Erian sayılabilir. Bu jenerasyon, Cemal Abdülnasır yönetimi zamanında hapse atılan hareketin eski toplarından farklı bir hatta ilerlemişlerdir.¹ Jenerasyonlar arasındaki farklılaşma, yürütülen politikalar konusunda da iki taraf arasındaki makasın gün geçtikçe açılmasına yol açmıştır. Orta jenerasyon, eski liderleri Rehberlik Konseyi'ni (Mekteb el İrşad) domine etmekle, ayrıca otoriterlikle, bağımsız davranmamakla ve diğer politik akımlardan gruplarla potansiyel ittifak fırsatlarını azaltacak şekilde apolitik eğilimlere sahip olmakla suçlamıştır.² Bu jenerasyona göre, Müslüman Kardeşlerin eski topları, yürütülen politikalar konusunda hiçbir tavizde bulunmuyordu. Genç üyeler ise Hareket'in örgütlenme biçimi ve eski fikirlerin baskın olması ile ilgili memnuniyetsizliklerini dile getirmektelerdi. Nitekim Essam Sultan da "örgütlü işsizliğin" Müslüman Kardeşler içerisinde yaygın olduğuna inanmış ve bu minvalde memnuniyetsizliğini açıkça belirtmiştir. Birçok hareket üyesi genç profesyonel, Müslüman Kardeşler içerisindeki rolünün marjinal kaldığını fark etmiştir.³

Müslüman Kardeşlerin eski topları ile orta jenerasyon arasındaki gerilim 1996 yılının Ocak ayında, dördüncü müşid Muhammed Hamid Ebu al-Nasr'ın vefat etmesinin ardından zirveye ulaşmıştır. Hareket'in resmi sözcüsü Me'mun al-Hudaybi, Mustafa Mashhur'un (76 yaşında) yeni müşid olacağını ilân etmiştir. Bu ilân, orta jenerasyonu çileden çıkarmış ve Mashhur'un

müşid olarak seçileceği seçimler boykot edilmiştir.⁴ Müslüman Kardeşler'in daha genç jenerasyonu içerisinde hayal kırıklığı yaşayan gruplara Ebu Elela Madi öncülük etmiş ve Madi, arkadaşları ile birlikte 1996 yılında Al-Vasat Partisi'ni kurmuştur. Bu parti, Mübarek liderliğindeki Mısır yönetimi tarafından Müslüman Kardeşler'in siyasi kanadı olarak kriminalize edilmiştir. Müslüman Kardeşler'in eski topları, Al-Vasat Partisi'nin kuruluşuna da karşı çıkmıştır. Al-Hudaybi, bu partiye katılan Müslüman Kardeşler üyelerinin ya derhal üyeliklerini geri çekmelerini ya da harekettten ihraç edileceklerini duyurmuştur. Bu sebeple, Madi ve orta jenerasyonun lideri konumunda olan diğer 12 kişi Müslüman Kardeşlerden ayrıldıklarını duyurmuşlardır. Resmi yetkililer ise daha sonra bu yeni partiyi siyasi sistem için tehlike görmüş ve partiye, sisteme dahil olabilmek gerekli lisansı vermemişlerdir.⁵

Müslüman Kardeşler'in daha genç jenerasyonu içerisinde hayal kırıklığı yaşayan gruplara Ebu Elela Madi öncülük etmiş ve Madi, arkadaşları ile birlikte 1996 yılında Al-Vasat Partisi'ni kurmuştur. Bu parti, Mübarek liderliğindeki Mısır yönetimi tarafından Müslüman Kardeşler'in siyasi kanadı olarak kriminalize edilmiştir

Haziran 2011'de, Müslüman Kardeşlerin yönetim kademesi ile daha genç jenerasyon arasındaki gerilimlerin ortasında, Muhammed Kassas (Müslüman Kardeşler'in genç kanadının lideri) gibi isimler tarafından önderlik edilen bir grup genç, Hareket'in resmi partisi olan Hürriyet ve Adalet Partisi'ne (HAP) katılmayı reddederek "Mısır Cereyan Partisi"ni (MCP) kurma yönündeki niyetlerini ortaya koymuşlardır. Bu beyandan kısa bir süre sonra Müslüman Kardeşler, Kassas'ı ve MCP'ye katılan diğer isimleri de ihraç etmiştir.⁶ Bir dönem hareketin aktif bir şekilde faaliyet gösteren gençlerinden biri olan ve daha sonra harekettten ayrılan Muhammed Affan da devrim sonrası Mısır'a uyan yeni

bir zihniyet getirmediği ve Müslüman Kardeşler'in kavramlarının ve ideolojisinin birebir kopyası olan bir programla yola çıktığı için HAP'a katılmayı reddetmiştir.⁷ Ayrıca, HAP'a katılan Müslüman Kardeşler üye sayısının az olduğunu da belirtmektedir. Kassas da Müslüman Kardeşler'in Mübarek'in devrilmesinin ardından gerçekleşen birçok olaya ve eyleme katılmayı reddettiğini ve bunun hareket ile yeni jenerasyon arasındaki gerilimleri arttırdığını eklemektedir.⁸

1996 yılı öncesinde Müslüman Kardeşler, kendi saflarında ciddi çatlaklar yaşamamıştır. Orta jenerasyon liderleri veya reformcular, rejimin kendilerinin siyaset alanına katılımını bloke etmesini engellemek için liberaller, sekülerler ve milliyetçilerle stratejik ittifaklar geliştirmek hususunda örgütte tamamlayıcı roller üstlenmişlerdir

Şüphesiz ki İslamcı hareketler içerisindeki ideolojik değişimler ve kutuplaşmalar ile bu hareketlerin yaptığı tercihler ve eğilimler arasında bir korelasyon bulunmaktadır. Müslüman Kardeşler örneğine bakılırsa, Mübarek yönetimi döneminde muhafazakârların reformcu üyelerin aleyhine genişlemeye odaklı bazı örgütsel değişimler yaşanmıştır. 1996 yılı öncesinde Müslüman Kardeşler, kendi saflarında ciddi çatlaklar yaşamamıştır. Orta jenerasyon liderleri veya reformcular, rejimin kendilerinin siyaset alanına katılımını bloke etmesini engellemek için liberaller, sekülerler ve milliyetçilerle stratejik ittifaklar geliştirmek hususunda örgütte tamamlayıcı roller üstlenmişlerdir.⁹ Bu sayede o dönemde İslamcı olmayan hareketler ile nitelikli ittifaklar kurulması konusunda birçok başarıya şahit olunmuştur. Bu ittifaklar, Müslüman Kardeşler'in Mübarek döneminde bazı ticaret odalarında ve parlamentoda koltuklar kazanmasına yardımcı olmuştur. Reformcular diğer siyasi gruplara yönelik açıklığın zeminini hazırlamış ve Müslüman Kardeşler'in çeşitli meselelere

dair toplumsal ve politik görüşlerini yansıtan politik girişimlere öncülük etmişlerdir. Bunlar arasında en öne çıkanlar siyasi ve anayasal reform çağrısı yapan girişimler, kadınların siyasi anlamda güçlendirilmesi ve demokratik sistemler ile adil seçimlere destek verilmesidir. Birçok Mısırlı siyasi gruba göre, reformcular kabul edilebilir bir ideolojik çerçeve önermişlerdir (2004'teki reform girişimi, 2005'teki seçmen programı ve 2007'deki taslak parti programı).

25 Ocak Devrimi, Müslüman Kardeşler örgütünün güç kazanması ve daha önceki dönemlerde olduğunun aksine herhangi bir baskıya maruz kalmaksızın toplumsal faaliyetlerini sürdürebilmesi için siyasi anlamda bir fırsat sunmuştur ancak hareket için örgütsel bir tehdidi de beraberinde getirmiştir. Mayıs 2011'de Ebulfutuh'un üyeliğinin askıya alınması bu açıdan kayda değer bir gelişmedir. Ebulfutuh, cumhurbaşkanlığı seçimleri için adaylığını koymuş¹⁰ ancak Müslüman Kardeşler aday olmaması yönünde resmi bir karar almıştır. Daha sonrasında, Ebulfutuh "Güçlü Mısır Partisi"ni kurmuştur.¹¹ Mübarek'in düşüşü ve bunun akabinde siyaset arenasında oluşan boşluk, Müslüman Kardeşler'in politikalarına karşı çıkan üyelerinin ve liderlerinin hareketten ayrılıp kendi düşüncelerini ve taleplerini dile getirebilecekleri yeni siyasi partiler kurmalarına yol açmıştır. Nitekim yeni partilerin kurulması, Al-Vasat Partisi örneğinde görüldüğü gibi, 25 Ocak Devrimi'nden önce mümkün olmamıştır.

Yukarıda bahsedilenlerden de anlaşılacağı üzere, 25 Ocak Devrimi sonrasında Müslüman Kardeşler kendi saflarındaki çeşitliliği tümünden temsil edememekteydi ve bu da hareketin politikalarına, iç ve dış yönelimlerine karar veren bir fraksiyonun diğerlerine baskın olmasına yol açıyordu. Bu tip bir örgütsel yapı, Müslüman Kardeşler'in darbe sonrası krizi yönetme girişimlerini de zayıf kılmıştır.

Mübarek'in düşüşü ve bunun akabinde siyaset arenasında oluşan boşluk, Müslüman Kardeşler'in politikalarına karşı çıkan üyelerinin ve liderlerinin hareketten ayrılıp kendi düşüncelerini ve taleplerini dile getirebilecekleri yeni siyasi partiler kurmalarına yol açmıştır. Nitekim yeni partilerin kurulması, Al-Vasat Partisi örneğinde görüldüğü gibi, 25 Ocak Devrimi'nden önce mümkün olmamıştır

Müslüman Kardeşler İçerisinde Darbe Sonrasında Baş Gösteren İhtilaflar

1996 yılından sonra, muhafazakârlar Müslüman Kardeşlerin karar alma mekanizmasını yavaş yavaş domine etmeye başlamışlardır. Devrim sonrasında, Müslüman Kardeşler yönetiminde muhafazakârların (reformcuların pahasına) baskın olduğu bir kadro yer almıştır.¹² Muhafazakârlar da hareket içerisindeki çeşitliliği kucaklayamamış, bunun yerine reformcuları sistemin dışında tutmuşlardır. Hareket içerisindeki reformcuların ve gençlerin marjinalleştirilmesi, Müslüman Kardeşler'in tüm diğer siyasi gruplarla, bilhassa İslamcı olmayan gruplarla kurduğu ittifaklarda dengelerin bozulmasına sebep olmuştur. 25 Ocak Devrimi'nin ardından, Müslüman Kardeşler'i yöneten muhafazakârlar, İslamcı hareketlerle olan ittifakları en büyük öncelik olarak görmüşlerdir.

Müslüman Kardeşler içerisinde muhafazakârların baskınlığı ve reformcuların marjinalleştirilmesi bir memnuniyetsizlik yaratmıştır. Belki de 1996 yılında Hareket'ten ayrılan ve Al-Vasat Partisi'ni kuran liderlerin (Ebu Elala Madi ve Essam Sultan) tecrübesi (Parti'ye uygulanan yasaklar ve bu liderlerin art arda tutuklanması), Mübarek döneminde benzer kopuşların yaşanmasının önüne geçmişti. Ancak 25 Ocak 2011'den sonra hareket içerisindeki muhafazakârların baskın durumu, mevcut politik fırsatlar ve rejim baskısının ortadan kalkması kopuş ihtimallerini arttıran faktörler arasındaydı.

Müslüman Kardeşler içerisindeki anlaşmazlıklar iki temel sebepten kaynaklanmaktadır:

- 1) Hareketin darbe sonrası rejimle karşı karşıya kaldığı mekanizma (3 Temmuz 2013 itibarıyla).
- 2) Karar alma mekanizmasına dair idari seviyedeki ihtilaf ve hareket içerisinde ve harekete bağlı kurumlarda uygulanan zorlayıcı yöntemler.

Müslüman Kardeşler'in en yetkili organı olan ve medya tarafından "İdari Komite" olarak adlandırılan Yüksek Komite, ihtilafın ana tarafını teşkil etmektedir. İdari Komite, Şubat 2014'e geldiğinde Rehberlik Konseyi'nin bir üyesi olan Muhammed Kemal tarafından, hareketin faaliyetlerini –askeri darbe sonrasında üyelerinin çoğunluğu gözetimine alınan- Rehberlik Konseyi yerine yürütmesi için kurulmuştur. Ayrıca İdari Komite, Müslüman Kardeşlerin Mart 2015'te, Şura Konseyi'nin bir üyesi olan Ahmed Abdülrahman tarafından kurulan ve Mısır'ın dışında yer alan Müslüman Kardeşler İdari Ofisi'ni de kapsamaktadır.¹³

25 Ocak 2011'den sonra hareket içerisindeki muhafazakârların baskın durumu, mevcut politik fırsatlar ve rejim baskısının ortadan kalkması kopuş ihtimallerini arttıran faktörler arasındaydı

İhtilafın diğer tarafında ise Rehberlik Konseyi üyeleri olan Mahmud Ezzat (Müslüman Kardeşler Dini Rehber Yardımcısı ve Vekili), Mahmud Hüseyin (Hareket'in Genel Sekreteri) ve İbrahim Munir (Hareket'in uluslararası ölçekte faaliyet yürüten kanadının Genel Sekreteri) yer almaktadır.¹⁴

3 Temmuz 2013'te gerçekleşen askeri darbenin ve Müslüman Kardeşler'in aldığı ağır darbenin ardından hareketin üyeleri arasında anlaşmazlıklar başlamıştır. Bunun en açık göstergelerinden biri, hareket içerisinde

yaşanan ihtilaflardır. İlk ihtilaf Mayıs 2015'te, darbe sonrası dönemde örgütlenmenin yönetimine ve kimin örgütü idare edecek "meşruiyete" sahip olduğuna dair tartışmada yaşanmıştır. Aynı ihtilaf, 2015 yılının Ağustos ayında da baş göstermiş ve bu ihtilafı çözecek birkaç girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır.¹⁵

İlk ihtilaf Mayıs 2015'te, darbe sonrası dönemde örgütlenmenin yönetimine ve kimin örgütü idare edecek "meşruiyete" sahip olduğuna dair tartışmada yaşanmıştır. Aynı ihtilaf, 2015 yılının Ağustos ayında da baş göstermiş ve bu ihtilafı çözecek birkaç girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır

Gençlik örgütlenmesinin bir üyesi olan Muhammed Montasir'in Hareket'in medya sözcülüğünden alınıp onun yerine Talat Fehmi'nin atanması da dahil olmak üzere Mahmud Ezzat'ın aldığı kararlar sebebiyle, 2015 yılının sonuna doğru yeni bir ihtilaf daha ortaya çıkmıştır. Ayrıca Ezzat bazı öne çıkan üyelerin üyeliklerini dondurmuş ve bu hareket, Mahmud Ezzat ve destekçilerini devirme yönündeki niyetini ortaya koyan bir hamleyle Mısır içerisinde Müslüman Kardeşler yapılanmasının idare edilmesi için bir komite kuran Montasir'i destekleyen üyeler tarafından kabul edilmemiştir.¹⁶

Müslüman Kardeşler Genel Sekreteri Mahmud Hüseyin, Hareket'in mevcut durumunu muhafaza etmeye çalışan isimlerden biridir. 12 Aralık 2015'te, Genel Sekreter olarak görevini sürdürdüğünü teyit etmiş ve Müslüman Kardeşler Genel Şura Konseyi tarafından seçimler yeniden tertip edilene kadar bu görevde kalacağını belirtmiştir. Bu beyan, Montasir'in ileri sürdüğü Hüseyin'in artık Genel Sekreter olmadığına dair açıklamasına da bir reddiye mahiyeti taşımaktaydı.¹⁷

Aralık 2015'te, (Mahmud Ezzat ile yakın bağları olan) Hareket'in yurtdışı yapılanması şöyle

bir açıklama yayımlamıştır: "Bu açıklama, Mürşid Muhammed Bedii, onun yardımcısı Mahmud Ezzat ve Bedii'nin Mısır içerisinde yahut dışındaki diğer yardımcıları; Rehberlik Konseyi ve 2010'da seçilen Genel Şura Konseyi tarafından temsil edilen, Müslüman Kardeşler'in Mısır'daki yönetimine destek olma amacı taşımaktadır."¹⁸

8 Kasım 2015'te birçok medya organında ve Müslüman Kardeşler'e bağlı gruplar içerisinde, Hareket'in eski bir Rehberlik Konseyi üyesi olan Muhammed Kamal (Ekim 2016'da güvenlik güçleri tarafından suikasta kurban gitti) tarafından öncülük edilen "Yüksek İdari Komite" isimli bir merciden olduğu söylenen bir mektup dolaşmıştır. Bu mektup, Müslüman Kardeşler'in yurtdışı yapılanmasının Yüksek İdari Komite'ye tabi olduğunu ve Komite'yi tüm ilişkilerin yönetiminde yegane otorite olarak kabul ettiğini belirtmekteydi.¹⁹ Mısır'da yahut yurtdışında olan Müslüman Kardeşler'e bağlı grupların arasında gerçekleşen "karşılıklı beyanat çekişmesi" tam anlamıyla bir kriz yaratmıştır. Yüksek İdari Komite'nin ortaya çıkışından önce resmi olarak Müslüman Kardeşler'in yurtdışı yapılanmasından sorumlu olan "Birlik," Hareket'in yurtdışı yapılanmasının seçimle belirlenmesinin örgüt içerisindeki bütüncül yapıyı bozacağı ve tek bir yapı içerisinde ikilik ortaya çıkaracağı kanaatinde olmuştur. Ancak Yüksek İdari Komite, Mısır'daki merkez ile yaşanan ihtilafla ilişkili meselelerin halledilmesi için seçimle böyle bir yapı kurulmasını gerekli görmüştür. Öne çıkan birçok figür, iki taraf arasında yaşanan çatlağın giderilmesi için girişimlerde bulunmuştur, Şeyh Yusuf el Karadavi'nin Şubat 2015'teki girişimi de buna dahildir.²⁰

Yukarıda anlatılanlardan görülebileceği üzere, Müslüman Kardeşler arasındaki mevcut ihtilafların jenerasyonlar arası bir mesele olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Nitekim her iki tarafta da genç

ve yaşlı üyeler vardır. Taraflardan birine öncülük eden ve ellerinde tüm gücü bulunduran İbrahim Munir ve Mahmud Ezzat, yönetimi kendi reformcu çizgilerini desteklemeyenlere bırakmanın Hareket'in benimsediği ideolojinin, stratejinin ve şiddete yönelik duruşunun değişmesine yol açacağını öne sürmektedir. Ancak Hareket'in Mısır'daki liderleri, bu tarafın çizgisinin Sisi liderliğindeki askeri darbe sonrasında Müslüman Kardeşler'in yaşadığı zayıflığın ve ayrıca darbe öncesinde yapılan hataların sorumlusu olarak görmektedir. Sonuç olarak diğer taraf, hareketi bir sonraki aşamada rehberlik etmeye yeterli bulmamaktadır.

Müslüman Kardeşler içerisinde uzun vadede yansımaları olacak ciddi bir kutuplaşma mevcuttur ve bu durum artık yakın bir gelecekte dahi göz ardı edilemeyecektir

Mevcut dönem ile daha önceki dönemler arasındaki birçok fark Müslüman Kardeşler üyelerinin güvenlik birimleri tarafından hedef alındığı operasyonlar sebebiyle ortaya çıkmıştır. İlk olarak, Müslüman Kardeşler içerisinde uzun vadede yansımaları olacak ciddi bir kutuplaşma mevcuttur ve bu durum artık yakın bir gelecekte dahi göz ardı edilemeyecektir. İkincisi, Müslüman Kardeşleri birleştirecek ve tabanın desteğini muhafaza edecek ikna edici bir strateji yürütebilecek bir liderlik eksikliği vardır. Bu iki husus, hareketin Mısır toplumundan daha fazla destekçi çekebilmesini güçleştiren faktörlerdir. Dahası, bu faktörler sebebiyle hareketin toplumu mobilize etmesi ve görüşlerini, ideolojisini öne çıkarması da güçleşmekte ve dolayısıyla Müslüman Kardeşler, Mısır'daki siyasal hayat üzerinde çok az bir etki yaratabilmektedir.

İdeolojik Zorluklar

Mısır rejimi, Ocak 2016'da 1,370 Müslüman Kardeşler üyesinin, 19 döviz şirketi de dâhil olmak üzere 81 şirketin, 1,125 kuruluşun,

105 okulun ve 43 hastanenin hesaplarını dondurduğunu ilân etmiş ve binlerce kişiyi de gözaltına almıştır.²¹ Bu durum, Müslüman Kardeşler'in toplumla iletişimini sağlayan ağların ve neticede toplumu etkileyip harekete geçirme kabiliyetinin kaybedileceği anlamına gelmektedir.

Müslüman Kardeşler bir toplumsal taban hareketidir ve böyle bir hareket için mantıklı olan; entelektüel, ideolojik ve jenerasyonlar arası farklılıkları kapsayıcı bir mahiyette olmasıdır. Nitekim Müslüman Kardeşler başlangıç aşamasından bu yana devletle doğrudan çatışmaya girmeyi reddedip tedrici ve barışçıl toplumsal değişim stratejisini benimsemiştir. Özellikle de son derece acı deneyimlerin yaşandığı Cemal Abdülnasır döneminden sonra...²²

3 Temmuz 2013'teki askeri darbeden sonra ise Müslüman Kardeşler iki zorlu mesele ile karşı karşıya kalmıştır:

1. Rejimin, Müslüman Kardeşler yönetimine ve üyelerine şu ana kadar emsali görülmemiş derecede bir baskı uygulaması.
2. Müslüman Kardeşler içerisindeki genç üyelerin Sisi rejimine karşı daha "devrimci" yöntemlere başvurma konusundaki ısrarı.

Müslüman Kardeşler bir toplumsal taban hareketidir ve böyle bir hareket için mantıklı olan; entelektüel, ideolojik ve jenerasyonlar arası farklılıkları kapsayıcı bir mahiyette olmasıdır. Nitekim Müslüman Kardeşler başlangıç aşamasından bu yana devletle doğrudan çatışmaya girmeyi reddedip tedrici ve barışçıl toplumsal değişim stratejisini benimsemiştir

Hareket'in eski topları uzun süredir tedrici ve barışçıl değişim politikasını benimsemiş olsalar da daha genç jenerasyon devrimci bir değişim çağrısı yapmaktadır. Mevcut yönetim ise "devrimci bir duruşun" devlete karşı şiddet kullanımı olarak algılanabileceğinden ve

böylesi bir durumun da hem Mısır'a hem de tüm bölgeye olumsuz bir etkisi olacağından kaygı duymaktadır. Öte taraftan, Müslüman Kardeşler yönetimi en ağır baskı dönemini yaşamış olan ve aşırılık yanlısı gruplar tarafından radikalleştirilmeye eğilimli gençlerin sadakatini kaybetme endişesini de taşımaktadır.

Müslüman Kardeşler'in eski jenerasyonu, "devrimci kanada" fazla manevra alanı açmamakta ve bu kanadı hareketin bütüncül yapısı için bir tehdit olarak görmektedir. Devrimci kanadın bugün bayraktarlığını yaptığı yaklaşımın aksine bugüne kadar Müslüman Kardeşler, büyük ölçüde hareketin yönetimin tercihlerine bağlılık gösteren ve şiddeti kınayan bir toplumsal taban hareketi olagelmıştır

Müslüman Kardeşler'in eski jenerasyonu, "devrimci kanada" fazla manevra alanı açmamakta ve bu kanadı hareketin bütüncül yapısı için bir tehdit olarak görmektedir. Devrimci kanadın bugün bayraktarlığını yaptığı yaklaşımın aksine bugüne kadar Müslüman Kardeşler, büyük ölçüde hareketin yönetimin tercihlerine bağlılık gösteren ve şiddeti kınayan bir toplumsal taban hareketi olagelmıştır.

Bir başka açıdan ise Müslüman Kardeşler, rejime karşı baskı uygulamak için güçlü ittifaklar kurmak veya rejim ile siyasal zeminde belli anlaşmalar yapmak gibi net politik tercihlerde bulunma hususunda zayıflayan kabiliyetinin de sıkıntısını çekmektedir. Bazı yeni liderler bir noktada siyasal bir anlaşmanın gerekeceğinin farkında olsalar da hareketin daha alt kademedeki üyelerinden böyle bir tercihe katılmaları istenememektedir.²³

Müslüman Kardeşler'in karşı karşıya olduğu zorluklar arasında, Sina'da yayılan radikal cihat hareketleri de vardır. Bu hareketler Mısır'da aşamalar halinde yaygınlık

göstermekte ve "İslam'a karşı bir savaşın olduğu," demokrasinin hiçbir zaman İslamcılarının zaferini tolere etmeyeceği ve Müslüman Kardeşler'in çok emin olduğu tercihlerinin işe yaramadığı gibi söylemlerle ısrarlı bir şekilde Mısır'daki rejime öfke duyanları saflarına katmayı denemektedir.

Sonuç

Müslüman Kardeşler içerisindeki anlaşmazlıklar, barışçıl yöntemlere bağlı kalmak ya da rejime karşı şiddete başvurmak meseleleri üzerine yaşanan basit bir ayrışmadan çok daha fazlasıdır. Esasında bu anlaşmazlıklar, Müslüman Kardeşler'in idari kurallarına, iç karar alma süreçlerine ve Hareket'in yönetimi ile tabanı arasındaki ilişkiye dair tartışmaları da kapsamaktadır.

Yeni liderler, olup bitenlerin Hareket'in eski toplumlarının vizyonunun ötesinde meseleler olduğuna ve yönetim ile taban arasındaki güç dengesinin değiştiğine inanmaktadır. Bunun sonucu olarak da bu liderler, taban nezdinde öncelikli görülen meselelerin dikkate alınması ve hedefin devrimci hareketin devamının sağlanması olduğuna inanmaktadırlar.

Müslüman Kardeşler içerisindeki asıl ihtilaflar "liderlik değişimi", "kurumsallaşma", "güç odakları" ve diğer temel konular etrafında devam etmektedir. Ancak Hareket'in siyasi vizyonuna ve revizyonlarına bağlı meseleler henüz söz konusu tartışmalara dâhil olmamıştır

Müslüman Kardeşler içerisindeki asıl ihtilaflar "liderlik değişimi", "kurumsallaşma", "güç odakları" ve diğer temel konular etrafında devam etmektedir. Ancak Hareket'in siyasi vizyonuna ve revizyonlarına bağlı meseleler henüz söz konusu tartışmalara dâhil olmamıştır. Kimileri, hareket içerisindeki güç odaklarına dair idari meseleler çözüldüğünde bunun Mısır'daki mevcut siyasi duruma dair siyasi vizyon hakkında yeni bir iç tartışmanın da önünü açacağını varsaymaktadırlar.

Müslüman Kardeşler'in siyasi yaklaşımları uzun bir süredir darbe/meşruiyet ikiliğinin üstesinden gelememiş veya Ocak Devrimi'ni başlatan toplumsal tabakanın istekleriyle örtüşen muhalif bir söylem geliştirememiştir. Böyle olduğu sürece, mevcut muhalif hareketin etkisinin yayılmasının önündeki esas engellerden biri, Müslüman Kardeşler'in bizzat kendisinin ürettiği engeller olmaya devam edecektir! Mevcut durumda Müslüman Kardeşler, askeri darbeye karşı güçlerin arasında geniş bir siyasi ittifak kurulmasına yönelik girişimlerin önünü de tıkamaktadır.

Referanslar

- 1- YOKOTA Takayuki, "Democratization and Islamic Politics: A Study on the Wasat Party in Egypt," Kyoto Bulletin of Islamic Area Studies 1, no. 2 (2007): 150, http://www.asafas.kyoto-u.ac.jp/kias/1st_period/contents/pdf/kb1_2/12Yokota.pdf.
- 2- Carrie Rosefsky Wickham, Mobilizing Islam: religion, activism, and political change in Egypt (New York: Columbia University Press, 2002), 217.
- 3- Mona El-Ghobashy, "The Metamorphosis of the Egyptian Muslim Brothers." International Journal of Middle East Studies 37, no. 3 (2005): 386.
- 4- Wickham, 217-218.
- 5- A.g.e. 218.
- 6- Matt Bradley, "Young Brothers Rebel in Egypt: Muslim Brotherhood Members Launch Secular Party, Marring Pre-Election Unity," The Wall Street Journal, 23 Haziran 2011, <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702303970604576401923397045788>
- 7- "Dr. Mohamed Affan is one of the founders of al-Tayyar al-Masri," YouTube video, 8:34, "Al Aan Arabic Television," tarafından yayımlandı, 23 Haziran 2011, <https://www.youtube.com/watch?v=55OOetFsgnA>.
- 8- Bradley.
- 9- Carrie Rosefsky Wickham, The Muslim Brotherhood: Evolution of an Islamist Movement (Princeton, NJ: Princeton University Press, 2013).
- 10- Ashraf El Sherif, "Egypt's New Islamists: Emboldening Reform from Within," Carnegie Endowment, Sada, 12 Ocak 2012, <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=46452>
- 11- "English text of SCAF amended Egypt Constitutional Declaration," Ahram Online, 18 Haziran 2012, <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/45350/Egypt/Politics-/English-text-of-SCAF-amended-Egypt-Constitutional-.aspx>.
- 12- A.g.e.
- 13- "The many battles of Egypt's Muslim Brotherhood," Al Jazeera English online, 7 Haziran 2015, <http://www.aljazeera.com/news/2015/06/battles-egypt-muslim-brotherhood-150604103022250.html>
- 14- "The Egyptian MB Disagreements; Division or a Split That Will Not Affect the Group?" Al Jazeera online, 23 Aralık 2016. <https://goo.gl/NMAhBp>
- 15- "A Road Map to End the Egyptian MB's Internal Dispute," Al Jazeera Online, 8 Mayıs 2016, <https://goo.gl/q9NLI>
- 16- A.g.e.
- 17- "Mahmoud Hussein: I am still Secretary General of the Muslim Brotherhood," YouTube video, 12:03, posted by "Al-Jazeera Mubasher," 12 Aralık 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=ESZiDTc3n4I>
- 18- "A Statement By The Egyptian MB Association Abroad," Klmtı online, 19 Aralık 2015, <https://goo.gl/4fV6OT>
- 19- Heba Zakaria, "The Egyptian MB; A Year Since The Division, A Timeframe," Huffpostarabi, 15 Aralık 2015, http://www.huffpostarabi.com/2015/12/15/story_n_8808322.html
- 20- Al Jazeera English Online, "The many battles."
- 21- Tareq Najmuddin, "Egyptian Muslim Brotherhood members with frozen Bank Accounts Totaled," The New Arab website, 24 Ocak 2016, <https://goo.gl/8opRtJ>
- 22- Ammar Fayed, "Is the crackdown on the Muslim Brotherhood pushing the group toward violence?" Brookings, 23 Mart 2016, <https://www.brookings.edu/research/is-the-crackdown-on-the-muslim-brotherhood-pushing-the-group-toward-violence/>
- 23- Georges Fahmi, "The Struggle for the Leadership of Egypt's Muslim Brotherhood," Carnegie Endowment for International Peace, 14 Temmuz 2015, <http://carnegie-mec.org/2015/07/14/struggle-for-leadership-of-egypt-s-muslim-brotherhood-pub-60678>

YAZAR HAKKINDA

Hasan Obeid, Almanya’da yaşayan Filistinli bir araştırmacıdır. Doktora derecesini Almanya’daki Duisburg-Essen Üniversitesi’nde Siyaset Bilimi Bölümü’nden almıştır. Filistin meselesi ve İslamcı hareketler başlıklı birçok konferansa katılmıştır. İslamcı toplumsal hareketlere ve bu hareketlerin demokratik geçiş süreçlerinde üstlendikleri role dair birçok araştırma ve makale yayımlamıştır. “The Palestinian Refugees in the West Bank: The Sustainability of Life and Determination to Return” eserinin yazarlarından biridir.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +902126031815
Faks: +902126031665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

